

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie

LWA – 4111-03-02/2013

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	K/13/010 – Gospodarowanie majątkiem przez instytuty badawcze (kontrola sprawdzająca).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Bogdan Gorzałkowski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 85671 z 15 kwietnia 2013 r. (Dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowy Instytut Badawczy w Radzikowie ¹ , Radzików, 05-870 Błonie
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. Edward Arseniuk Dyrektor Instytutu ² (Dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości³ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji wniosków pokontrolnych dotyczących gospodarowania majątkiem Instytutu w latach 2009–2010.

Uzasadnienie oceny ogólnej Instytut wprowadził zmiany w polityce rachunkowości umożliwiające wydzielenie pod względem finansowym i rachunkowym przychodów i kosztów z tytułu działalności komercyjnej pozwalające na ustalenie wyniku na działalności według jej rodzajów. Z zakładowych zasad polityki rachunkowości usunięto zapis dopuszczający umarzenie środków trwałych o wartości powyżej 3,5 tys. zł w sposób uproszczony. Dokonywano przeglądów stanu technicznego obiektów budowlanych zgodnie z przepisami ustawy Prawo budowlane. Instytut podjął również działania w celu realizacji pozostałych wniosków, jednak nie doprowadziły one do całkowitego wyeliminowania nieprawidłowości stwierdzonych w 2011 r.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na:

- nieskutecznej egzekucji należności przeterminowanych na kwotę 113,3 tys. zł i nienaliczeniu odsetek od należności na łączną kwotę 4,8 tys. zł,
- nieterminowym regulowaniu zobowiązań, wskutek czego Zakład Doświadczalny w Grodkowicach (jednostka organizacyjna IHiAR) zapłacił 7,2 tys. zł odsetek.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w 2011 r. w IHiAR w Radzikowie kontrolę dotyczącą prawidłowości gospodarowania majątkiem.

W wystąpieniu pokontrolnym⁴ z 13 lipca 2011 r. NIK wniosowała o:

- 1) wprowadzenie zmian w „Zakładowych zasadach – polityce rachunkowości” dotyczących opisu kont analitycznych w zakresie wydzielenia na kontach analitycznych przychodów z działalności

¹ Dalej: Instytut lub IHiAR.

² Powołany z 10 grudnia 1998 r., a następnie 10 grudnia 2008 r.

³ NIK stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Wystąpienie pokontrolne sygn. LWA -4101-02-02/2011.

gospodarczej (komercyjnej)
od przychodów z działalności naukowo-badawczej,

- 2) rozważenie prowadzenia kosztów kalkulacyjnych działalności gospodarczej wg rodzajów tej działalności, w celu ustalania wyniku na każdym rodzaju działalności gospodarczej,
- 3) podjęcie działań dla poprawy wyniku na działalności pomocniczej w zakresie prowadzenia hotelu/stołówki,
- 4) podjęcie działań w celu wyegzekwowania należności przeterminowanych,
- 5) prowadzenie polityki pieniężnej w zakresie rozliczeń Zakładów Doświadczalnych Instytutu w sposób zapewniający terminowe regulowanie płatności,
- 6) wykreślenie z „Zakładowych zasad-polityki rachunkowości” zapisu o możliwości umarzania/amortyzacji środków trwałych o wartości powyżej 3 500 zł w sposób uproszczony,
- 7) założenie dla wszystkich posiadanych przez Instytut budynków i budowli ksiąg obiektu budowlanego, stosownie do art. 64 ust. 1 ustawy Prawo budowlane,
- 8) przeprowadzanie przeglądów stanu technicznego obiektów budowlanych zgodnie z art. 62 ust. 1 i 2 ustawy Prawo budowlane,
- 9) dokonywanie na bieżąco wpisów we wszystkich ksiągkach obiektu budowlanego stosownie do § 5 pkt 4 i § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie książki obiektu budowlanego.

(Dowód: akta kontroli str. 33-41)

Dyrektor Instytutu poinformował NIK o sposobie realizacji wniosków pokontrolnych pismem z 26 lipca 2011 r. oraz 31 stycznia 2012 r.⁵

(Dowód: akta kontroli str. 42-46)

Realizacja wniosku nr 1 i 2

Opis stanu faktycznego Kontrola w 2011 r. wykazała, że w „Zakładowych zasadach – polityce rachunkowości” w opisie do kont obejmujących przychody z działalności rolniczej i koszty ich uzyskania, nie wskazano kont analitycznych działalności rolniczej komercyjnej, która to działalność, zgodnie z art. 2 ust. 5 ustawy o z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych⁶ oraz § 4 ust. 2 statutu Instytutu powinna być wydzielona pod względem finansowym i rachunkowym z działalności naukowej i rozwojowej.

(Dowód: akta kontroli str. 34, 40)

Dyrektor Instytutu zarządzeniem z 29 sierpnia 2011 r.⁷ wprowadził do zakładowych zasad rachunkowości wykaz kont analitycznych ksiąg głównych systemów finansowo-księgowych centrali Instytutu i Zakładów Doświadczalnych umożliwiający wyodrębnienie przychodów z działalności gospodarczej od przychodów z działalności naukowo-badawczej.

(Dowód: akta kontroli str. 42, 67)

Ewidencja kosztów dla poszczególnych rodzajów działalności gospodarczej jest prowadzona w księdze głównej według rodzajów tej działalności i umożliwia ustalanie wyniku między innymi na najmie, działalności wydawniczej i analizach.

(Dowód: akta kontroli str. 33-43, 71-83, 381-394)

⁵ Pisma znak D-195/S/2011 i D-22/S/2012.

⁶ Dz.U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 ze zm. Z dniem 1 października 2010 r. ustawa została uchylona. Od 1 października 2010 r. obowiązuje ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz.U. Nr 96, poz. 618 ze zm.).

⁷ Zarządzenie nr 17/D/2011 Dyrektora Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – PIB z 29 sierpnia 2011 r. w sprawie zmiany zakładowych zasad polityki rachunkowości wprowadzonych zarządzeniem nr 14/018/03 z 30 grudnia 2003 r. w sprawie ustalenia i wprowadzenia do stosowania zakładowych zasad polityki rachunkowości w IHiAR w Radzikowie oraz w oddziałach i zakładach doświadczalnych Instytutu.

Ustalono
nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację wniosków pokontrolnych dotyczących zasad i polityki rachunkowości.

Realizacja wniosku nr 3

Opis stanu faktycznego Prowadzona w ramach działalności gospodarczej Instytutu działalność pomocnicza (hotel i stołówka w ośrodku szkoleniowym) przyniosła stratę zarówno w 2009 r., jak i w 2010 r. W 2011 r. Dyrektor Instytutu zlikwidował ośrodek szkoleniowy, jako komórkę organizacyjną Instytutu⁸, w wyniku czego działalność pomocnicza świadczenia usług w ośrodku szkoleniowym Instytutu została 1 lipca 2011 r. zakończona, a budynek ośrodka przeznaczono na cele bezpośrednio związane z działalnością podstawową Instytutu.
(Dowód: akta kontroli str. 43, 96-101)

Ustalono
nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

**Ocena
częstkowa**

W związku z zaprzestaniem działalności ośrodka Najwyższa Izba Kontroli nie dokonuje oceny realizacji wniosku nr 3.

Realizacja wniosku nr 4

Opis stanu faktycznego Zarządzeniem Dyrektora Instytutu nr 18/D/2011 z 31 sierpnia 2011 r. wprowadzono procedurę windykacji należności⁹.
(Dowód: akta kontroli str. 116-122)

Należności przeterminowane IHiAR z tytułu dostaw i usług wyniosły 974,9 tys. zł na koniec 2011 r., 815,4 tys. zł na koniec 2012 r. i 945,5 tys. zł na 31 marca 2013 r.

Ustalono
nieprawidłowości W wyniku badania należności 10 kontrahentów o łącznej wartości 711,3 tys. zł ustalono, że:

1. IHiAR pomimo uzyskania wyroku sądowego nie wyegzekwował kwoty 113,3 tys. zł (15,9% badanych należności). Główna księgowa wyjaśniła, że nastąpiło to wskutek nieustalenia stałego miejsca zamieszkania dłużnika.

(Dowód: akta kontroli str. 123-131, 188-191, 329-341, 367-369)

2. W dwóch sprawach na łączną kwotę 23 tys. zł (3,2% badanych należności) od spłaconych po terminie należności Instytut nie naliczył i nie pobrał odsetek w łącznej kwocie 4,8 tys. zł.

Należność w kwocie 18,3 tys. zł została uiszczona 2 grudnia 2011 r., tj. 698 dni po terminie wymagalności. Oszacowana kwota odsetek powinna wynieść 4 549,43 zł. Zastępca głównego księgowego IHiAR O/Jadwisin wyjaśniła, że nie naliczono odsetek, ponieważ dłużnik zagraniczny kwestionował naliczenie VAT, a Oddział liczył na dalsze świadczenie usług przez IHiAR na rzecz dłużnika.

(Dowód: akta kontroli str. 134-144, 184)

⁸ Zarządzenie Dyrektora IHiAR nr 6 z 29 marca 2011 r. w sprawie dostosowania Regulaminu Organizacyjnego Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowy Instytut Badawczy do przepisów wynikających z ustawy o instytucjach badawczych (Dz.U. z 2010 r. Nr 96, poz. 618 ze zm.) oraz ustawy o finansach publicznych (Dz.U. 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.)

⁹ Zarządzenie Dyrektora IHiAR nr 18/D/2011 z 31 sierpnia 2011 r. w sprawie wprowadzenia procedury windykacyjnej w Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowy Instytut Badawczy (dalej zwane „Zarządzeniem nr 18/D/2011”).

Od należności w kwocie 4,7 tys. zł spłaconej w 4 ratach Instytut nie pobrał odsetek w wysokości 276,76 zł. Główna księgową, nie wskazując przyczyn niepobrania należności wyjaśniła, że podjęta zostanie windykacja odsetek.

(Dowód: akta kontroli str. 134, 155-158, 188-191, 193-195)

Ocena częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości podejmowane przez Instytut działania celem realizacji wniosku pokontrolnego.

Realizacja wniosku nr 5

Opis stanu faktycznego Oddziały i Zakłady IHiAR posiadały zobowiązania przeterminowane w łącznej wysokości 743,5 tys. zł na koniec 2011 r., 340,3 tys. zł na koniec 2012 r. i 294,1 tys. zł na 30 marca 2013 r. Szczegółowej analizie poddano zobowiązania dwóch jednostek organizacyjnych, dla których naliczono odsetki od zobowiązań zapłaconych po terminie: Zakładu Doświadczalnego w Grodkowicach oraz Zakładu Doświadczalnego w Niezychowicach. W przypadku ZD w Niezychowicach stwierdzono, zobowiązanie na kwotę 159 zł, które wystąpiło z przyczyn niezależnych od Zakładu¹⁰.

(Dowód: akta kontroli str. 259-261)

Ustalone nieprawidłowości Zakład Doświadczalny w Grodkowicach posiadał zobowiązania przeterminowane w wysokości 140,1 tys. zł na koniec 2011 r., 173,8 tys. zł na koniec 2012 r. oraz 250,6 tys. zł na 31 marca 2013 r. W związku ze spłatą tych zobowiązań w okresie od 1 czerwca 2011 r. do 30 marca 2013 r. poniesiono koszty z tytułu odsetek w wysokości 7,2 tys. zł. Zobowiązania dotyczyły podatku dochodowego od osób fizycznych, składek na ZUS, podatku leśnego, podatku od nieruchomości, kosztów upomnienia udzielonego przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, podatku rolnego opłat dla starostwa za prawo wieczystego użytkowania gruntu.

(Dowód: akta kontroli str. 262-270, 343)

Według wyjaśnień Dyrektora ZD w Grodkowicach¹¹ nieterminowe płatności wystąpiły wskutek tego, że Zakład dążył przede wszystkim do zapewnienia środków na procesy produkcyjne. Ponadto na płynność finansową Zakładu wpływała zmniejszona sprzedaż wskutek niesprzyjających warunków atmosferycznych w 2011 r. i 2012 r. oraz restrukturyzacja Zakładu w 2009 r.

(Dowód: akta kontroli str. 266-267)

Ocena częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości podejmowane przez Instytut działania celem realizacji wniosku pokontrolnego.

Realizacja wniosku nr 6

Opis stanu faktycznego Dopuszczenie w zakładowych zasadach – polityce rachunkowości możliwości uproszczonej amortyzacji środków trwałych o wartości powyżej 3 500 zł było niezgodne z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹² i art. 16f ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych¹³.

(Dowód: akta kontroli str. 33-41)

Dyrektor Instytutu zarządzeniem nr 16/D/201124 sierpnia 2011 r.¹⁴ usunął z „Zakładowych zasad – polityki rachunkowości” zapis o uproszczonym umarzaniu środków trwałych o wartości powyżej 3 500 zł.

¹⁰ Pobranie przez rodzinę pracownika nienależnych zasiłków opiekuńczych.

¹¹ Pismo z 29 kwietnia 2013 r.

¹² Dz.U. z 2013 r., poz. 330.

¹³ Dz.U. z 2011 r. Nr 74, poz. 397 ze zm.

¹⁴ W sprawie zmiany zakładowych zasad polityki rachunkowości wprowadzonych zarządzeniem nr 14/018/03 z 30 grudnia 2003 r. w sprawie ustalenia i wprowadzenia do stosowania zakładowych zasad polityki rachunkowości w IHiAR w Radzikowie oraz oddziałach i zakładach doświadczalnych Instytutu.

**Ocena
częstkowa**

(Dowód: akta kontroli str. 271-273)

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez Instytut wniosku nr 6.

Realizacja wniosku nr 7, 8 i 9

Opis stanu faktycznego Na bieżąco dokonywano wpisów w książkach obiektów budowlanych oraz założono brakujące książki obiektu budowlanego dla obiektów wskazanych w wyniku kontroli NIK z 2011 r. Przeglądy stanu technicznego obiektów budowlanych przeprowadzane były zgodnie z art. 62 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁵.

(Dowód: akta kontroli str. 43, 46, 276, 279, 304-306)

**Ocena
częstkowa**

NIK ocenia pozytywnie realizację wniosków pokontrolnych w powyższym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶, wnosi o:

- 1) podejmowanie skutecznych działań celem egzekwowania należności przeterminowanych,
- 2) prowadzenie polityki finansowej Zakładów Doświadczalnych Instytutu w sposób zapewniający terminowe regulowanie płatności.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 17 czerwca 2013 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

Kontroler
Bogdan Gorzałkowski
specjalista k.p.

.....
Podpis

.....
Podpis

¹⁵ Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.

¹⁶ Dz.U. z 2012 r., poz.82 ze zm.